

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Studies) ประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอน ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดขอนแก่น ใน การศึกษาผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับคือ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และ การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้คือ ครูผู้สอนในสังกัดการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวนทั้งสิ้น 10,833 คน (สำนักงานการศึกษาจังหวัดขอนแก่น, 10 มิ.ย 2539)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ดังนี้ (อ้างใน ถัดดา อะยะวงค์, 2533)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เท่ากับ .05 จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 386 คน

3.2.2 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) แยกจำนวนประชากรครูตามขนาดโรงเรียน ในทุก ๆ อำเภอ/กิ่งอำเภอ

2) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบสัดส่วนกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ในทุก ๆ ขนาดโรงเรียน และทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

3) ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) โดยการจับสลากรายชื่อโรงเรียนตามจำนวนของขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ ครู 1 คน ต่อ 1 โรงเรียน

รายละเอียดของจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ขนาดโรงเรียน						รวม	
	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		ขนาดเล็ก			
	N	n	N	n	N	n	N	n
1. อ.เมืองขอนแก่น	760	27	576	21	265	9	1601	57
2. อ.กระนวน	291	10	202	7	38	1	531	18
3. อ.เขาสวนกวาง	78	3	138	5	55	2	271	10
4. อ.ชนบท	92	3	168	6	68	3	328	12
5. อ.ชุมแพ	345	12	333	12	81	3	759	27
6. อ.น้ำพอง	222	8	389	14	150	5	761	27
7. อ.บ้านไผ่	243	9	303	11	92	3	638	23
8. อ.บ้านฝาง	64	2	188	7	102	4	354	13
9. อ.เปือยน้อย	72	2	53	2	24	1	149	5
10. อ.พระยืน	96	4	95	3	34	1	225	8
11. อ.พล	112	4	274	10	152	5	538	19
12. อ.ภูผาม่าน	44	1	94	3	9	1	147	5
13. อ.ภูเวียง	228	8	278	10	133	5	639	23
14. อ.มัญจาคีรี	115	4	243	9	162	6	520	19
15. อ.แวงน้อย	109	4	107	4	81	3	297	11
16. อ.แวงใหญ่	25	1	127	4	52	2	204	7
17. อ.สีชมพู	211	7	243	9	89	3	543	19
18. อ.หนองเรือ	226	8	281	10	110	4	617	22

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน (ต่อ)

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ขนาดโรงเรียน						รวม	
	ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		ขนาดเล็ก			
	N	n	N	n	N	n	N	n
19. อ.หนองสองห้อง	103	4	267	9	175	6	545	19
20. อ.เขื่อนอุบลรัตน์	116	4	118	4	90	3	324	11
21. กิ่ง อ.โคกโพธิ์ชัย	42	1	98	4	35	1	175	6
22. กิ่ง อ.จำสูง	50	2	76	3	25	1	151	6
23. กิ่ง อ.หนองนาคำ	93	3	49	2	26	1	168	6
24. กิ่ง อ.บ้านแฮด	46	2	81	3	62	2	189	7
25. กิ่ง อ.โนนศิลา	13	1	126	4	20	1	159	6
รวม	3,796	134	4,907	176	2,130	76	10,833	386
							3	

8.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท ได้แก่

- 1) แบบสอบถาม
- 2) การสัมภาษณ์

ซึ่งมีขั้นตอนและรายละเอียดในการสร้างดังนี้

1. แบบสอบถามที่ใช้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 การนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน ในด้านต่อไปนี้

การใช้แหล่งชุมชนประเภทต่างๆ

วิธีการใช้แหล่งชุมชน

ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า แบ่งตามระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ในการเรียนการสอนใช้หรือปฏิบัติมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ในการเรียนการสอนใช้หรือปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง ในการเรียนการสอนใช้หรือปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 1 หมายถึง ในการเรียนการสอนใช้หรือปฏิบัติน้อยที่สุด

ไม่ใช่ หมายถึง ไม่ใช้หรือไม่ปฏิบัติเลย

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อคิดเห็นในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า ส่วนข้อเสนอแนะในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า แบ่งตามระดับดังนี้

ปัญหาในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอน

ระดับ 5 หมายถึง พบปัญหามากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง พบปัญหามาก

ระดับ 3 หมายถึง พบปัญหาปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง พบปัญหาน้อย

ระดับ 1 หมายถึง พบปัญหาน้อยที่สุด

ไม่มีปัญหา หมายถึง พบว่าไม่มีปัญหาเลย

ความต้องการและข้อคิดเห็นในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

มากที่สุด หมายถึง เห็นด้วยหรือต้องการมากที่สุดกับข้อคิดเห็นหรือความต้องการ
ในแบบสอบถาม

มาก หมายถึง เห็นด้วยหรือต้องการมากกับข้อคิดเห็นหรือความต้องการ
ในแบบสอบถาม

ปานกลาง หมายถึง เห็นด้วยหรือต้องการปานกลางกับข้อคิดเห็นหรือความต้องการ
ในแบบสอบถาม

น้อย หมายถึง เห็นด้วยหรือต้องการน้อยกับข้อคิดเห็นหรือความต้องการ
ในแบบสอบถาม

น้อยที่สุด หมายถึง เห็นด้วยหรือต้องการน้อยที่สุดกับข้อคิดเห็นหรือความต้องการ
ในแบบสอบถาม

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ไม่เห็นด้วยเลยกับข้อคิดเห็น หรือความต้องการในแบบสอบถาม

2. การสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นการพูดคุย ชักถามกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์โรงเรียนที่พบว่ามีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด

2.2 สัมภาษณ์โรงเรียนที่พบว่ามีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนน้อยที่สุด

ในการสัมภาษณ์ได้กำหนดกรอบคำถามตามประเด็นดังนี้

- ปัจจัยที่ส่งผลให้โรงเรียนมีการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด

- ด้านผู้บริหาร
- ด้านครูผู้สอน
- ด้านตัวนักเรียน

- ปัจจัยที่ส่งผลให้โรงเรียนมีการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนน้อยที่สุด

- ด้านผู้บริหาร
- ด้านครูผู้สอน
- ด้านตัวนักเรียน

3. ศึกษาสาระสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยเน้นเนื้อหาวิชา สังคมศึกษา และศึกษาการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนจากหนังสือ เทคโนโลยีทางการศึกษา ของ ถัดดา สุขปริณี(2526) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พิษยา นันทวิเชต พงษ์(2536) สมศักดิ์ รัตนธรรมธาดา (2531) วณิดา เลาหวัฒน์ (2527)

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3 มาเรียบเรียง สร้างแบบสอบถามขึ้นใหม่ โดยกำหนดกรอบแบบสอบถามตามประเด็น ได้แก่

- ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชน
- วิธีการใช้แหล่งชุมชน
- ประโยชน์ของการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน
- ปัญหา อุปสรรค ความต้องการและข้อคิดเห็นในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขด้านรูปแบบ ความครอบคลุมของเนื้อหาวิชา ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนความชัดเจน และความเหมาะสมของการใช้ภาษา

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ ช่วยตรวจสอบและพิจารณาแก้ไขอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูที่เป็นกลุ่มประชากร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้โดยใช้ครู อาจารย์ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอหนอง จำนวน 80 คน เพื่อทดสอบภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

8. นำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไข และเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เมื่อผ่านการพิจารณาแล้ว ได้นำมาใช้เป็นแบบสอบถามฉบับที่ใช้ภาคสนาม

9. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัยในครั้งต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือถึงหัวหน้าการศึกษาอำเภอ ถึงอำเภอต่างๆ เพื่อขอความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4.2 ในการส่งแบบสอบถามไปยังอำเภอ/กิ่งอำเภอต่าง ๆ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเกินจำนวน ร้อยละ 5

3.4.3 ผู้วิจัยมีผู้ช่วยในการวิจัยอยู่ตามอำเภอ/กิ่งอำเภอต่าง ๆ โดยการรู้จักกันเป็นการส่วนตัว ขอความร่วมมือให้ช่วยในการส่งแบบสอบถามและรวบรวมแบบสอบถามไว้ให้ในเบื้องต้น ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืน ที่สำนักงานการศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอด้วยตนเอง โดยได้นัดวัน เวลา ที่จะไปรับไว้ล่วงหน้า โดยส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 406 ฉบับ ได้รับคืนมา 395 ฉบับ

3.4.4 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวนเท่ากับกลุ่มตัวอย่าง คือ 386 ฉบับ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.5 หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนที่พบว่ามีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด และโรงเรียนที่มีการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอนน้อยที่สุด นำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายในลักษณะความเรียงเพื่อเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยที่หาค่ามา เป็นการอธิบายสนับสนุนชี้ให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆที่ส่งผลให้โรงเรียนมีการนำแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนมากที่สุดหรือน้อยที่สุดนั้น เนื่องจากปัจจัยอะไร

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC[®] ซึ่งแยกวิเคราะห์ดังนี้

3.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คิดเป็นความถี่ และร้อยละ

3.5.2 วิเคราะห์การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5.3 เปรียบเทียบการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยใช้สถิติทดสอบ One-way ANOVA

3.5.4 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามแบบปลายเปิด โดยยึดคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหลัก และนำเสนอข้อมูลแบบความเรียง

การแปลผลข้อมูลพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงระดับคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2529)

1) การนำแหล่งความรู้ในชุมชน มาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา)

4.51 - 5.00	หมายถึง	ใช้หรือปฏิบัติมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	ใช้หรือปฏิบัติมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	ใช้หรือปฏิบัติปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	ใช้หรือปฏิบัติน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	ใช้หรือปฏิบัติน้อยที่สุด

2) ปัญหา อุปสรรค ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน

4.51 - 5.00	หมายถึง	ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอน พบปัญหามากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอน พบปัญหามาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอน พบปัญหาปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอน พบปัญหาน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการเรียนการสอน พบปัญหาน้อยที่สุด

3) ประโยชน์ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ในการใช้แหล่งความรู้ในชุมชน ในการ
เรียนการสอน

4.51 - 5.00	หมายถึง	ครูผู้สอนเห็นด้วยมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	ครูผู้สอนเห็นด้วยมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	ครูผู้สอนเห็นด้วยปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	ครูผู้สอนเห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	ครูผู้สอนเห็นด้วยน้อยที่สุด